

3. *Familiaal voorkomen* van de ziekte.

Voor de beoordeling van de graad van invaliditeit of de invaliditeitsdreiging zijn de volgende punten van belang:

a. Heeft de patiënt een ijzeronttrekkende therapie ondergaan? Door wekelijkse aderlatingen kan de sterk vermeerderde hoeveelheid reserve-ijzer genormaliseerd worden. Door daarna de patiënt periodiek te controleren (serum-ijzergehalte, verzadigingspercentage transferrine, desferrioxamine-test, eventueel weer aderlatingen) kan er voor gezorgd worden, dat de hoeveelheid reserve-ijzer normaal blijft. Wordt dit beleid gevolgd, dan zijn van de ijzerstofwisselingsstoornis geen nadelige gevolgen meer te verwachten.

b. De ernst van de levercirrose en de secundaire gevolgen hiervan.

c. Vaak gaat idiopathische hemochromatose gepaard met diabetes mellitus. Wanneer de hoeveelheid reserve-ijzer genormaliseerd is, is in den regel de diabetes mellitus met insuline en dieet goed regelbaar.

Literatuur: FINCH, S. C. en C. A. FINCH (1965) Idiopathic hemochromatosis, an iron storage disease. *Medicine* **34**, 381. — *Les hémochromatoses*. Rapports présentés au congrès français de médecine. Lyon 1963. — PLOEM, J. E., K. OTTEN, J. HUIZINGA en M. C. VERLOOP (1965) Idiopathic haemosiderosis. *Scand. J. Haemat.* **2**, 3.

INGEZONDEN

BALANITIS EN VULVOVAGINITIS

In zijn antwoord (1966) uit de adviseur zijn verbazing dat „nogal vaak” man én vrouw tegelijkertijd klachten hebben. Wanneer dit het geval is, ligt een *gemeenschap*-pelijke oorzaak voor de hand. Hoewel hiermede ook bij de beantwoording rekening gehouden was, werd ermee volstaan, te zeggen dat soms ontstaan door coitus aannemelijk lijkt. Nader werd hierop niet ingegaan.

Ik moge even wijzen op een inderdaad lang niet zelden voorkomende seksuologische oorzaak van dergelijke klachten ten gevolge van een cohabitatie bij onvoldoende geërotiseerd-zijn van de vrouw. Dan zijn haar vestibulum en orificium vaginae nauw en droog, waardoor het komt tot irritatie en oppervlakkige laesies van de introitus (vooral aan de commissura posterior en fossa navicularis) bij de vrouw, en van de glans penis bij de man. Symptomatisch kan dan een glijmiddel (liefst op glycerinebasis, bv. een mucilago met tragacanth of tylose, omdat eventuele vlekken in wasgoed gemakkelijker te verwijderen zijn dan die van vaseline of olie) goede diensten bewijzen. Soms is een causale behandeling gewenst.

Tot slot nog een opmerking. Wellicht interessanter dan bovenvermelde aanvulling is het antwoord van de orgaan-specialist die als adviseur het antwoord heeft opgesteld, omdat hieruit duidelijk weer eens naar voren komt, hoe specialistisch huisartsgeneeskunde is. Bepaalde lichte aandoeningen, verband houdend met het huwelijksleven, schijnen de orgaanspecialist nagenoeg niet te bereiken, maar vrijwel uitsluitend te blijven binnen het terrein van de huisarts.

Literatuur: Vraag Nr. 38 (1966) *Ned. T. Geneesk.* **110**, 2053.

Amsterdam, 13 november 1966

L. H. LEVIE

BOEKAANKONDIGINGEN

Was gibt es Neues in der Medizin? Spiegelbild der medizinischen Presse. Zeitschriftenreferate aus den Jahren 1964/65. 16e jaargang. Onder redactie van D. BRÜCK, W. HEESEN en CHR. SCHARFBILLIG. 1106 bl. Schlütersche Buchdruckerei, Hannover 1966. Prijs: geb. DM. 38,60.

Evenals de vijftien voorgaande jaren verscheen ook nu weer een bundel met een groot aantal referaten en samenvattingen van artikelen uit de Duitse medische vakpers. Aan de rij van gerefererde tijdschriften werden er acht toegevoegd. Ze vormen een bonte rij, van het *Münchener medizinische Wochenschrift* tot *Arzneipflanzen-Therapie und Ernährungshygiene* toe! Onderwerpen uit alle specialistische gebieden worden er in opgenomen. Het boek is daarom minder geschikt voor specialisten dan voor huisartsen. Voor de Nederlandse huisarts is het echter weinig aantrekkelijk, omdat men zich bij de samenstelling geheel tot de Duitse literatuur beperkt heeft. Alleen als men zich hierin snel wil oriënteren, kan deze bundel van waarde zijn.

J. C. VAN ES

Probleme der biologischen Reduplikation (Problems of reduplication in biology). 3. wissenschaftliche Konferenz der Gesellschaft Deutscher Naturforscher und Ärzte, Semmering bei Wien 1965: Funktionelle und morphologische Organisation der Zelle. Onder redactie van P. SIRTE. 412 bl. (96 bl. in het Engels). Vele fig., tabellen. Springer-Verlag, Berlijn, Heidelberg, New York 1966. Prijs: gekart. DM. 58.

Het boek bevat 19 voordrachten van bekende onderzoekers, die tijdens de derde bijeenkomst van de vereniging van Duitse onderzoekers en artsen in Semmering in 1965 werden gehouden. Vele belangrijke en recente gegevens op het gebied van de biologische verdubbelingsverschijnselen bij nucleïne-zuren, chromosomen, nucleoli, plastiden, mitochondriën en het golgi-systeem zijn bondig en overzichtelijk samengevat. Ook de discussies werden opgenomen. Goede literatuurlijsten verhogen de waarde van het geheel, vooral voor hen die zich op de hoogte willen stellen van de vorderingen op dit gebied.

P. J. GAILLARD

Obstetrics in general practice. Specially commissioned articles from the *British medical Journal*. 180 bl., fig. British Medical Association, Londen 1966. Prijs: geb. 30 sh.

De 18 hoofdstukken van dit boek zijn aanvankelijk verschenen als een serie artikelen van diverse auteurs in de *British medical Journal* van 1964. Herzien en samengevoegd vormen ze voor de huisarts een goed praktisch boek over de verloskunde. Het unieke van dit boek is, dat het is ontstaan door een nauwe samenwerking tussen vrouwenartsen en huisartsen. Daardoor is enerzijds aandacht geschonken aan allerlei dagelijks voorkomende praktische problemen, die in handboeken dikwijls stiefmoederlijk worden behandeld, terwijl anderzijds geen technische uitweidingen gegeven worden over zaken die voor de huisarts toch niet van belang zijn.

Het boek is helder en eenvoudig geschreven, met voldoende maar niet te veel aandacht voor details. Hier en daar verhelderend tekeningen de tekst. Voor de huisarts die zijn verloskundige kennis wil opfrissen, is het warm aan te bevelen.

F. J. A. HUYGEN